

dorfa, da je kaptolsku molbu kod kralja preporučio. (Act. Cap. ant. fasc. 107. nr. 182.)

Poslije toga vremena nije bilo više turskih znatnijih provala u sisačkoj okolici, premda su još uvijek izabirani sisački špani, kako se to razabire iz albuma, u koje su upisivani razni kaptolski službenici. Borba proti Turcima se je prema koncu XVII. stoljeća vodila u istočnoj Slavoniji, istodobno sa borbom, koja se je proti Turcima vodila radi Ugarske.

Kada je pako sredinom XVIII. stoljeća utemeljena banska krajina, koja je dopirala sve do Kupe, tada je u opće prestala važnost sisačke tvrđave, ali ju je ipak Kaptol uzdržavao sve do godine 1872. kada je žalibože prodana nekomu Pajanoviću i to uz bezcjenu. (Kapt. Arkiv, vidi zapisnik god. 1872. broj 1031.)

Stolna crkva u Senju sa zvonikom iz godine 1000.

Pod gornjim naslovom napisao Dr. Josip Frančišković, kanonik, zanimljivu historičko-liturgičku raspravu u »Bogoslovnoj Smotri« god. 1927. br. 4. Raspravu je završio riječima: »I biskup je Maurović radio na obnovi stolne crkve u većem opsegu, te je hrvatska vlada i dovoljnu svotu tečajem više godina dopitala (i radnice tvornice duhana sabrale su za jedan oltar), no natezanjem, što i kako da se restaurira, nadošao je svjetski rat, koji je sve lijepe osnove pomeo, pa i senjska katedrala čeka na bolja vremena i dobrotvore.«

To je napisano bona fide, no nekim su krugovima ove riječi dale povoda, te su stali pitati: što je sada s onim novcem, koji je hrvatska vlada tečajem više godina doznačivala za restauraciju senjske stolne crkve, gdje se taj novac sada čuva, ili u što je eventualno potrošen?

Na to pitanje svakako je od potrebe odgovoriti, da budu umireni službeni krugovi, pa to i činimo ovim recima, koji će ujedno nadopuniti spomenutu raspravu.

Biskup senjski i modruški Dr. A. Maurović obratio se bio na kr. zemaljsku vladu, odjel za bogoštovlje i nastavu u Zagrebu s predstavkom, da doznači potrebitu novčanu svotu za restauraciju stolne crkve i za gradnju tornja. Zemaljska je vlada 26. siječnja 1899. odgovorila bisk. Ordinarijatu u Senju, da je pripravna izvesti restauraciju stolne crkve i gradnju zvonika te doprinijeti u tu svrhu iz autonomnoga proračuna trošak od 100.000 Kruna, i to u godišnjim obrocima od 10.000 K. počevši od slijedeće godine, u kojoj će otpasti prinos za prvostolnu crkvu zagrebačku.

Gradnju novoga tornja uz senjsku katedralu dozvolila je zemaljska vlada otpisom od 12. ožujka 1900. po osnovi izrađenoj od arhitekta Josipa V a n c a š a. Toranj je sagrađen god. 1900. Kako se razabire iz pohvalbenoga zapisnika sastavljenoga u Senju 27. srpnja 1901., potrošeno je za toranj 33.571 Kruna. Tu je svotu namirila zemaljska vlada.

Budući da se poradi poratnoga silnoga pada naše valute nije moglo više misliti na umjetničku restauraciju stolne crkve, to je biskup Dr. J. M a r u š i ć sporazumno sa senjskim stolnim kaptolom ishodio kod vlade, da se u crkvi radikalno popravi sve, što je bilo trošno. Na to je zemaljska vlada otpisom od 22. lipnja 1923. odredila, da se biskupskom Ordinarijatu pošalje novac, što ga je vlada kroz više godina doprinosila u svrhu restauracije crkve te ga deponirala kod Hipotekarne banke u Zagrebu i kod I. hrv. štedionice u Zagrebu, naime iznos od 40.371 Dinara. No kako to nije dotjecalo za sve popravke, doznačila je vlada jošte novčanu svotu od 6.458 Din. Tako je svotom od blizu 47.000 Dinara u godini 1923. uređeno na katedrali pročelje, popravljena su postrana pročelja, radikalno je popravljen krov crkve, popravljeni su prozori i vrata, jednom riječi izvedene su sve potrebite zidarske i stolarske radnje pod nadzorom građevne sekcije na Sušaku.

Osim toga su g. 1925. temeljito očišćeni svi žrtvenici, popravljene su klupe i sve željezne naprave, obnovljena je pozlata na velikom oltaru i s temelja je ureden i pozlaćen biskupski tron. Za taj je rad izdano 10.125 Dinara iz milostinje i milodara župljana.

Za obnovu oltara M a j k e B o ž j e od sedam žalosti sabrale su u svoje doba radnice tvornice duhana u Senju 6000 Kruna. Taj je novac uložen u štedionici do boljih vremena, jer se danas s tako neznatnom svotom ne može renovirati žrtvenik.

Isto je tako koristonosno uložen i doprinos od 20.000 Kruna za obnovu glavnoga žrtvenika. Taj je doprinos primljen iz ostavine bivšega biskupa senjskoga i modruškoga, a kasnije nadbiskupa zagrebačkoga Dr. J. P o s i l o v i ć a. Obnova glavnoga žrtvenika izvest će se zajedno s restauracijom stolne crkve, kad nastupe povoljna vremena.

Budući da je za vrijeme rata ostalo u tornju samo jedno staro zvono iz g. 1362., to se biskup sa stolnim kaptolom zauzeo, te su g. 1924. nabavljena tri nova zvana. Veliko je zvono teško 1333 kilograma, srednje 692 klgr., a manje 500 klgr. Sva ova zvana sa montažom stoje 64.000 Dinara. Za srednje je zvono doprinijela obitelj gradonačelnika V. O l i v i e r i 15.000 Din., dok se ostali trošak namirio prinosima poglavarstva grada Senja, stolnoga kaptola, biskupa, prve hrvatske i gradske senjske štedionice, senjskih građana i župljana, senjskih ribara, radnica tvornice duhana i nekolicine odličnih Senjana, koji borave izvan svoga rodnoga grada.

Zvona su pravljena u Jesenicama u Sloveniji iz ruhrske mase, a glas im je ugodan kao da su brončana, pa je stoga građanstvo s njima zadovoljno. Posvetio ih je biskup Dr. J. Marušić dne 22. rujna 1924.

I u novije se vrijeme biskupski Ordinarijat višeput obraćao na pokrajinsku upravu u Zagrebu i na ministarstvo vjera u Beogradu s molbom, da doznače pripomoć za uzdržavanje i za najnužnije popravke katedralne crkve. God. 1922. kao i g. 1925. i 1926. bila je biskupova molba uvažena, te je doznačena ukupna novčana pripomoć od 14.550 Din., koja će se sada upotrijebiti za popravak orgulja.

Orgulje su bile restaurirane za kapelnika senjskoga, znamenitoga glazbenika Förstera. Pošto orgulje nakon dugoga vremena trebaju temeljitoga popravka, to se sada radi oko njihove restauracije, koja će prema izrađenom proračunu stajati preko 30.000 Din. Ovaj će se trošak namiriti spomenutom svotom od 14.550 Din., te darom Msgr. M. D. Krmpotića, apostolskoga protonotara i hrvatskoga župnika u Kansas City, u sjevernoj Americi, koji je prigodom voga boravka u Senju u mjesecu srpnju 1927. velikodušno poklonio 16.000 Din. za potrebe senjske stolne crkve.

Kako se razabire iz ovoga prikaza, biskup i stolni kaptol staraju se da katedralnu crkvu u Senju uzdrže u što boljem stanju, dok na umjetničku vrijednost crkve prema osnovi izrađenoj od arhitekta Vancaša ne mogu zasad ni misliti, jer bi ta restauracija progutala ogromnu novčanu svotu, koje danas nije moguće od nikuda namaknuti.

U Senju, dne 3. ožupka 1928.

Biskupski Ordinarijat.

Gradiva za život i rad o. Petra Filipovića.

Dr Božitković fra Juraj.

(Nastavak.)

III.

O. Petar Filipović je suviše zasnovatelj sinjskog arhiva. On je napisao u tu svrhu: »Archivum conventus olim sancti Petri Ramae in Bosna nunc autem sanctae Mariae in coelum assumptae Signii in Dalmatia MDCCCLVI.« Ovaj rukopis nalazi se u sinjskom samostanskom arhivu. Formata je 44 × 32 cm. U prvom dijelu opisuje prvu povijest sinjskog samostana, što je sam svojim očima vidio i doživio i što je od starijih čuo. Ta je povijest hrvatskim jezikom napisana. Jezik je pučki i lijep. Natpis ove povijesti glasi: »Pismasaraniste